

به نام خداوند جان و خرد

۱۴۵۹۸۹۹

**ابزار سنجش مشارکت کودکان ایرانی در فعالیتهای خارج از مدرسه:
نسخه کودک (اسمکا-کودک) و والد پاسخ (اسمکا-والد)**

Iranian Children's Participation Assessment Scale, Child (CPAS-C) &
Parent (CPAS-C) versions

م گزارش

دکتر افسون - سنی مهربان

دانشیار گروه آموزشی کاردرمانی

دانشکده علوم توانبخشی، دانشگاه علوم پزشکی ایران

دکتر مالک امینی

استادیار گروه آموزشی کاردرمانی

دانشکده علوم توانبخشی، دانشگاه علوم پزشکی ایران

انتشارات ستایش هستی

۱۳۹۵

سرشناسه : حسنی مهربان، افسون، ۱۳۴۷.
عنوان و نام پدیدآور : ابزار سنجش مشارکت کودکان ایرانی در فعالیت های خارج از مدرسه : نسخه کودک (اسمکا - کودک) و والد پاسخ (اسمکا - والد) / نگارش : افسون حسنی مهربان، مالک امینی.
مشخصات نشر : تهران، ستایش هستی، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری : ۴۶ صفحه، جدول، رحلی.
شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۶۳۸۷-۴۰-۶
وضعیت فهرست نویسی : فیبا
موضوع : کاردرمانی کودکان - ایران - نمونه پژوهی
موضوع : Occupational Therapy for Children - Iran - Case Studies
موضوع : مهارت های زندگی - ایران - راهنمای آموزشی (ابتدایی) - فعالیت های فوق برنامه - نمونه پژوهی
موضوع : Life Skills - Study and teaching (Elementary) - Activity Programs - Iran - Case Studies
موضوع : شاگردان - ایران - راهنمای مهارت های زندگی - راهنمای آموزشی (ابتدایی) - نمونه پژوهی
موضوع : Students - Iran - Life Skills guides - Study and teaching (Elementary) - Case Studies
شناسه افزوده : امینی، مالک، ۱۳۶۰.
رده بندی کنگر : RJ ۵۳/ک۲ح۵ ۱۳۹۵
رده بندی دیوبند : ۶۱۵/۸۵۱۱۵
شماره کتابشناسی ملی : ۴۳۶۵۶۸۱



ابزار سنجش مشارکت کودکان ایرانی در فعالیت های خارج از مدرسه :

نسخه کودک (اسمکا - کودک) و والد پاسخ (اسمکا - والد)

نویسندگان : دکتر افسون حسنی مهربان - دکتر مالک امینی

ناشر : ستایش هستی

چاپ و صحافی : مؤسسه پگاه

قطع : رحلی

نوبت چاپ : اول - ۱۳۹۵

شمارگان : ۲۰۰

شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۶۳۸۷-۴۰-۶

قیمت : ۳۰۰۰۰ تومان

مرکز پخش : مؤسسه پگاه (۲۲۹۰۱۹۵۴)

فروش آنلاین : WWW.MOHSENIBOOK.COM

پیش گفتار

"مشارکت" بعنوان یکی از مهمترین پیامدهای توانبخشی علی الخصوص رشته
کاردرمانی است که سالهاست به عنوان هدف اصلی ارائه خدمات به افراد ناتوان مطرح
می گردد. بررسی این پیامد نه تنها در کودکان دارای ناتوانی مطرح می گردد بلکه با توجه
به پیچیدگی های موجود در جوامع امروزی خصوصا تکنولوژی های ارتباطی، در کودکان
غیر ناتوان نیز مد نظر میباشد.

در این میان برای به عنوان کاردرمانگر وجود ابزاری که دارای ویژگیهای سایکومتریک
قوی و برگرفته از فرهنگ و جامعه ایرانی باشد در اولویت قرار دارد. لذا تحقیق کاربردی
حاضر به هدف ساخت ابزار کمی مشارکت انجام گرفت، و از آنجا که مرحله نهایی هر
کار تحقیق نشر و ترجمان دانش است. دست آمده در جامعه می باشد، بر آن شدیم که ماحصل
کار تحقیقی خود را در قالب مجله علمی-پژوهشی روانشناسی و کاردرمانی ایران معرفی
نماییم. امید است که با بهره گیری از این ابزار بتوانیم ریزی درمانی مطابق با پیامد مهم
"مشارکت" تسهیل گردد.

دکتر افسون حسینی مهربان

فهرست

۷	مقدمه
۹	تعاریف
۹	مشارکت
۹	فعالیت‌های روزمره زندگی
۹	فعالیت‌های کارساز روزمره زندگی
۹	بازی
۹	اوقات فراغت
۱۰	مشارکت اجتماعی
۱۰	آموزش
۱۰	کار
۱۰	نواب/استراحت
۱۰	ضرورت ساخت ابزار ارزیابی مشارکت کودکان در فعالیت‌های خارج از مدرسه
۱۲	مراحل ساخت اسمکا کودک و والد
۱۲	ویژگی‌های ابزار سنجش مشارکت کودکان ایرانی در فعالیت‌های خارج از مدرسه
۱۳	اجرای آزمون و شیوه نمره دهی
۱۳	نمره دهی اسمکا-کودک
۱۵	نمره دهی اسمکا-والد
۱۶	زمان مورد نیاز برای تکمیل کل پرسشنامه ها
۱۷	اطلاعات روانسنجی اسمکا-کودک و اسمکا-والد
۱۷	اسمکا-کودک
۱۷	تحلیل عاملی تاییدی اسمکا-کودک
۱۹	همسانی درونی اسمکا-کودک

۲۰.....	محاسبه نمره آزمون-بازآزمون test-retest اسمکا-کودک
۲۱.....	اسمکا-والد
۲۱.....	تحلیل عاملی تاییدی اسمکا-والد
۲۳.....	همبستگی درونی اسمکا-والد
۲۴.....	محاسبه نمره آزمون-بازآزمون test-retest اسمکا-والد
۲۵.....	روایی همگرایی اسمکا-والد با مقیاس رفتار انطباقی واینلند
۲۶.....	همبستگی نمرات بین اسمکا-کودک و اسمکا-والد
۲۹.....	پرسشنامه هموفورافیک
۳۰.....	اسمکا-کودک
۳۸.....	اسمکا-والد
۴۵.....	منابع

مشارکت کودکان در حیطه‌های عملکردی زندگی امری ضروریست و ارتقاء این امر محصول نهایی روند توانبخشی و علی‌الخصوص حرفه‌کاردرمانی در نظر گرفته می‌شود. به جهت مستندسازی نقش کاردرمانی در نظام سلامت به شیوه مبتنی بر شواهد، دسترسی به ابزار مناسب در این زمینه ضروری است و در حال حاضر یکی از مشکلات اصلی کاردرمانگران به خصوص در ایران نداشتن ابزارهای ارزیابی مناسب، قابل اجرا در کلینیک دارای نمره دهی آسان، تا حد امکان کوتاه، و مطابق با فرهنگ جامعه ایرانی می‌باشد.

ابزار سنجش مشارکت کودک در فعالیتهای خارج از مدرسه برای کودکان ۶ تا ۱۲ ساله در دو نسخه کودک و والد (اسمکا-کودک و اسمکا-والد) طراحی شده است که مشارکت کودک در فعالیتهای خارج از مدرسه را مورد ارزیابی قرار می‌دهد. نحوه پاسخ دهی به این ابزار برای نسخه کودک به صورت خود پاسخ^۱ و یا مصاحبه و برای نسخه والد به صورت خود پاسخ می‌باشد. زمان مورد نیاز برای تکمیل اسمکا-کودک اگر به صورت مصاحبه انجام شود ۳۰ تا ۴۵ دقیقه و اگر به صورت خودپاسخ تکمیل شود ۴۵ تا ۶۰ دقیقه می‌باشد. زمان مورد نیاز برای تکمیل اسمکا-والد ۳۰ تا ۴۵ دقیقه می‌باشد. زمان انجام تست می‌تواند با انتخاب حیطه مورد بررسی نیز کاهش یابد.

در ساخت، طراحی و چارچوب بندی این ابزار از OTPF-3^۲ استفاده شده است. OTPF یک سیستم طبقه بندی برای اکوییشن‌ها و فعالیتها می‌باشد^(۱). تمام حیطه های اکوییشن مطرح شده در OTPF (فعالیتهای روزمره زندگی^۳، فعالیتهای کارساز روزمره زندگی^۴، بازی^۵، اوقات فراغت^۶، مشارکت اجتماعی^۷، آموزش^۸،

^۱ Self-Report

^۲ Occupational Therapy Practice Framework

^۳ Activity of Daily Living

^۴ Instrumental Activity of Daily Living

^۵ Play

^۶ Leisure

^۷ Social Participation

کار^۲، خواب/استراحت^۳) در این ابزار تحت پوشش قرار داده شده‌اند. بنابراین این ابزار ۸ حیطه را مورد ارزیابی قرار می‌دهد. این ابزار می‌تواند به عنوان یک پرسشنامه توصیفی^۴، و ارزیابی کننده^۵ در مطالعات مربوط به کودکان سالم و دارای ناتوانی استفاده شود. فرآیند ساخت این ابزار براساس OTPF، بررسی متخصصان (Expert review)، پانل متخصصان (Expert Pannel)، نظر کودکان و والدین و همچنین انجام روایی صوری و محتوایی می‌باشد. تعداد ایت‌های این ابزار ۷۱ ایت‌م می‌باشد. ۷۱ ایت‌م در این پرسشنامه بر پایه OTPF-3 در قالب ۸ حیطه اکوپیشن قرار گرفته‌اند: فعالیتهای روزمره زندگی (مثل حمام کردن)، فعالیتهای کارساز روزمره زندگی (مانند استفاده از لوازم صوتی و تصویری)، بازی (مانند بازیهای کامپیوتری)، اوقات فراغت (مانند تماشای تلویزیون)، مشارکت اجتماعی (مانند شرکت در جشن تولد دوستان)، فعالیتهای آموزشی (مانند کت در کلاسهای ورزشی)، کار (مانند انجام کار دستمزدی) و خواب/استراحت (مانند تشخیص زمان استراحت). نوای هر فعالیتی که کودک آن را انجام می‌دهد باید تعداد دفعات مشارکت، اینکه فعالیت با چه کسی انجام می‌شود، میزان لذت بخش بودن و میزان رضایت والدین نیز گزارش شوند. بنابراین اسمکا-کودک شامل ۲ مقیاس می‌باشد: ۱) انجام یا عدم انجام که نمره ۰ یا ۱ می‌گیرد. ۲) تعداد دفعات مشارکت که دامنه نمره آن از ۱ (یک بار در ماه گذشته) تا ۶ (هر روز) می‌باشد. ۳) با چه کسی که دامنه نمره آن از ۱ (تنها) تا ۵ (با دیگران) می‌باشد. ۴) میزان لذت بخش بودن که دامنه نمره آن از ۱ (اصلاً) تا ۵ (علاقه شدید) می‌باشد و اسمکا-والد شامل ۵ مقیاس می‌باشد: ۱) انجام یا عدم انجام که نمره ۰ یا ۱ می‌گیرد. ۲) تعداد دفعات مشارکت که دامنه نمره آن از ۱ (یک بار در ۴ ماه گذشته) تا ۶ (هر روز) می‌باشد. ۳) با چه کسی که دامنه نمره آن از ۱ (تنها) تا ۵ (با دیگران) می‌باشد. ۴) میزان لذت

¹ Education

² Work

³ Rest/Sleep

⁴ Descriptive

⁵ Evaluative

بخش بودن که دامنه نمره آن از ۱ (اصلا) تا ۵ (علاقه شدید) می باشد و ۵ میزان رضایت والدین که دامنه نمره آن از ۱ (ناراضی) تا ۴ (رضایت زیاد می باشد) (۲).

تعاریف

مشارکت

درگیر شدن در موقعیت های زندگی (۴۳) که در ابزار ارزیابی مشارکت کودکان در فعالیتهای خارج از مدرسه (مشارکت کودک) در حیطه های فعالیتهای روزمره زندگی، فعالیتهای کارساز روزمره زندگی، بازی، اوقات فراغت، مشارکت اجتماعی، آموزش، کار، و خواب/استراحت) سنجیده می شود.

فعالتهای روزمره زندگی

فعالتهایی که در جهت مراقبت از بدن شروع می باشند. این فعالیتها بقا و آسایش اولیه را فراهم می کنند (۱).

فعالتهای کارساز روزمره زندگی

فعالتهایی برای حمایت از زندگی روزمره در خانه و جامعه است که اغلب نیاز به تعامل پیچیده تر از مراقبت از خود مورد استفاده در فعالیتهای روزمره زندگی دارد (۱).

بازی

هر گونه فعالیت خود به خودی و یا سازمان یافته که لذت، سرگرمی، و تفریح فراهم می کند (۱).

اوقات فراغت

فعالتهای غیر ضروری که حاصل انگیزه درونی فرد می باشد و در زمانهای آزاد فرد انجام می پذیرد و شامل زمانهای ضروری مانند زمان کار، مراقبت از خود و یا خواب نمی شود (۱).

¹ Engagement